Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIK GENERALNEJ
JULIANE KOKOTT
z dnia 21 marca 2024 r. [1]

Sprawa C-727/22

Friends of the Irish Environment CLG
przeciwko
Government of Ireland i in.

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Supreme Court (sąd najwyższy, Irlandia)]

Odesłanie prejudycjalne – Środowisko naturalne – Dyrektywa 2001/42/WE – Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko – *Project Ireland 2040* – National Planning Framework (krajowe ramy planowania) – National Development Plan (krajowy plan rozwoju) – Plany i programy finansowe lub budżetowe – Identyfikacja, opis i oszacowanie rozsądnych rozwiązań alternatywnych – Oddziaływanie poddanych ocenie rozwiązań alternatywnych na środowisko

I. Wprowadzenie

1. Dyrektywa SOOŚ (SOOŚ oznacza strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko) [2] reguluje ocenę oddziaływania na środowisko w procesie przyjmowania planów i programów. Chociaż Trybunał zajmował się tą dyrektywą wielokrotnie, nadal pozostają nierozstrzygnięte kwestie o kluczowym znaczeniu. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy dwóch z nich, a mianowicie z jednej strony znaczenia wyłączenia z zakresu stosowania dyrektywy dotyczącego planów i programów finansowych lub budżetowych, oraz z drugiej strony badania oddziaływania na środowisko rozwiązań alternatywnych dla ostatecznie przyjętego planu lub programu. W szczególności kwestia oceny rozwiązań alternatywnych ma także znaczenie w związku z innymi przepisami unijnego prawa ochrony środowiska, które również przewidują uwzględnienie rozwiązań alternatywnych.

2. Kwestie te pojawiają się w związku ze skargą wniesioną przez stowarzyszenie na rzecz ochrony środowiska przeciwko dwóm środkom ogólnokrajowego planowania rozwoju Irlandii. Sporne jest, czy jeden z tych dwóch środków wchodzi w zakres stosowania wyżej wymienionego wyłączenia i czy wpływ rozwiązań alternatywnych na środowisko został dostatecznie zbadany przy ocenie oddziaływania na środowisko drugiego środka.

[1] Język oryginału: niemiecki.

[2] Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz.U. 2001, L 197, s. 30).

II. Ramy prawne

3. Unia przyjęła dyrektywę SOOŚ przed zakończeniem negocjacji w przedmiocie protokołu kijowskiego w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko z 2003 r.[3]. Niemniej jednak rzeczona dyrektywa wdraża protokół zgodnie z deklaracją Unii w momencie jego zatwierdzenia, a motyw siódmy dyrektywy już antycypuje wspomniany protokół.

4. Cele dyrektywy SOOŚ wynikają w szczególności z art. 1:

„Celem niniejszej dyrektywy jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska i przyczynienie się do uwzględniania aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu planów i programów w celu wspierania stałego rozwoju, poprzez zapewnienie, że zgodnie z niniejszą dyrektywą dokonywana jest ocena wpływu na środowisko [skutków dla środowiska] niektórych planów i programów, które potencjalnie mogą powodować znaczący wpływ na środowisko".

5. Plany i programy są zdefiniowane w art. 2 lit. a) dyrektywy SOOŚ:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

a) »plany i programy« oznaczają plany i programy, w tym współfinansowane przez Wspólnotę Europejską, jak również wszelkie ich modyfikacje:

   – przygotowywane lub przyjmowane przez organ na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym lub przygotowywane przez organ do przyjęcia za pośrednictwem procedury ustawodawczej przez parlament lub rząd, i

   – wymagane przez przepisy ustawowe, wykonawcze lub administracyjne".

6. Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest uregulowany w art. 3 dyrektywy SOOŚ:

„1. Ocenę wpływu na środowisko, zgodnie z art. 4–9, przeprowadza się w odniesieniu do określonych w ust. 2–4 planów i programów, które potencjalnie mogą powodować znaczący wpływ na środowisko.

2. Z zastrzeżeniem art. 3 ocenę wpływu na środowisko przeprowadza się w odniesieniu do wszystkich planów i programów,

a) które są przygotowane dla rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa, energetyki, przemysłu, transportu, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej, telekomunikacji, turystyki, planów zagospodarowania przestrzennego lub użytkowania gruntu i które ustalają ramy dla przyszłego zezwolenia na inwestycję, dotyczącego projektów [przedsięwzięć] wymienionych w załącznikach I i II do [dyrektywy OOŚ[4]]; lub

[3] Protokół do Konwencji z Espoo o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym z 1991 r. (Dz.U. 2008, L 308, s. 35, zatwierdzony decyzją Rady 2008/871//WE z dnia 20 października 2008 r., Dz.U. 2008, L 308, s. 33). Rada zatwierdziła konwencję z Espoo decyzją z dnia 15 października 1996 r. (dokument Rady 8931/96 z dnia 17 lipca 1996 r.). Konwencja została opublikowana w Dz.U. 1992, C 104, s. 7.

[4] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz.U. 2012, L 26, s. 1), ostatnio zmieniona dyrektywą 2014/52/UE (Dz.U. 2014, L 124, s. 1).

b) które, ze względu na potencjalny wpływ na tereny, zostały uznane za wymagające oceny na podstawie art. 6 lub 7 [dyrektywy siedliskowej [5]].

[…]

8. Następujące plany i programy nie podlegają niniejszej dyrektywie:

– plany i programy, których jedynym celem jest służenie obronie narodowej lub obronie cywilnej,

– plany i programy finansowe lub budżetowe.

9. Niniejsza dyrektywa nie ma zastosowania do planów i programów współfinansowanych w ramach bieżących poszczególnych okresów programowania rozporządzeń Rady (WE) nr 1260/1999 i nr 1257/1999".

7. Artykuł 5 dyrektywy SOOŚ dotyczy treści oceny wpływu na środowisko i uwzględniania rozwiązań alternatywnych:

„1. W przypadku gdy na mocy art. 3 ust. 1 wymagana jest ocena wpływu na środowisko, przygotowuje się sprawozdanie, w którym zostanie zidentyfikowany, opisany i oszacowany potencjalny znaczący wpływ na środowisko wynikający z realizacji planu lub programu oraz rozsądne rozwiązania alternatywne uwzględniające cele i geograficzny zasięg planu lub programu. Informacje, które w tym celu mają być podane, są określone w załączniku I.

2. Sprawozdanie dotyczące środowiska, przygotowane zgodnie z ust. 1, zawiera informacje, które mogą być racjonalnie wymagane, z uwzględnieniem obecnego stanu wiedzy i metod oceny, zawartości i poziomu szczegółowości planu lub programu, jego stadium w procesie podejmowania decyzji oraz zakresu, w jakim niektóre sprawy mogą zostać właściwiej ocenione na różnych etapach tego procesu, w celu uniknięcia powielania oceny.

3. […]".

8. Załącznik I do dyrektywy SOOŚ precyzuje, jakie informacje mają być dostarczone na mocy art. 5:

„Informacje, które mają być dostarczone na mocy art. 5 ust. 1, z zastrzeżeniem art. 5 ust. 2 i 3, są następujące:

[…]

h) opis uzasadnienia wyboru przyjętych rozwiązań alternatywnych oraz opis sposobu, w jaki ocena była podjęta, w tym także wskazanie trudności (takich jak niedostatki techniki lub brak know-how) napotkane podczas zestawiania wymaganych informacji;

[…]".

[5] Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. 1992, L 206, s. 7), zmieniona dyrektywą Rady 2013/17/UE z dnia 13 maja 2013 r. (Dz.U. 2013, L 158, s. 193).

III. Stan faktyczny i wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

9. Przedmiotowy wniosek został złożony w toku postępowania odwoławczego przed Supreme Court (sądem najwyższym, Irlandia) dotyczącego dwóch części projektu „*Project Ireland 2040*", który został przyjęty przez rząd Irlandii w dniu 16 lutego 2018 r., a następnie „potwierdzony" kolejną decyzją tego rządu z dnia 29 maja 2018 r. Obejmuje on dwa środki, a mianowicie National Planning Framework (krajowe ramy planowania, zwane dalej „NPF"), które opisują bardzo abstrakcyjnie cele rozwojowe Irlandii, oraz National Development Plan (krajowy plan rozwoju, zwany dalej „NDP"), który zawiera stwierdzenia dotyczące finansowania przez państwo niektórych przedsięwzięć w tym kontekście.

10. W momencie jego publikacji *Project Ireland 2040* został opisany w przedmowie jako stworzenie jednolitego i spójnego planu użytkowania gruntów i rozwoju kraju. High Court (wysoki sąd, Irlandia) określił go jako „strategię makroprzestrzenną, która ustala ogólne cele rozwojowe kraju w perspektywie roku 2040".

11. Projekt NPF, do którego dołączono SEA Environmental Report (sprawozdanie SOOŚ, SEA jest angielską wersją polskiego skrótowca SOOŚ), został opublikowany w dniu 26 września 2017 r. W przedmowie do NPF określono je jako „ramy planistyczne służące ukierunkowaniu działań na rzecz inwestycji rozwojowych w nadchodzących latach". Wskazano w niej również, że w NPF ustanawia się „szereg ogólnokrajowych celów i kluczowych zasad, na podstawie których zostaną opracowane bardziej szczegółowe i precyzyjne plany". NPF nie ustalają wyraźnie szczegółów w odniesieniu do każdej części kraju, lecz „upoważniają każdy region do przyjęcia roli lidera w dziedzinie planowania oraz w odniesieniu do rozwoju społeczności lokalnych".

12. W przedmowie do NPF wskazano również, że dokumentem „towarzyszącym" NPF jest opublikowany wraz z nim NDP, który określono jako „dziesięcioletnią strategię publicznych inwestycji kapitałowych z budżetem wynoszącym niemal 116 mld EUR". NDP jest planem inwestycyjnym. Ma on na celu zabezpieczenie i wsparcie wdrożenia NFP poprzez zapewnienie inwestycji kapitałowych i określa, w jaki sposób zostanie udostępnione finansowanie na potrzeby realizacji niektórych projektów uznanych za kluczowe z punktu widzenia osiągnięcia celów strategicznych zidentyfikowanych w NPF. W NDP zidentyfikowano główne inwestycje infrastrukturalne, które mają być finansowane na jego podstawie, takie jak inwestycje w dziedzinie transportu kolejowego, drogowego i lotniczego. Sam w sobie nie porusza on żadnych kwestii dotyczących planowania lub rozwoju.

13. Friends of the Irish Environment kwestionują ważność przyjęcia obu planów. W uzasadnieniu podnoszą, że nie zostały spełnione wymogi dyrektywy SOOŚ. Ich zdaniem, jeżeli chodzi o NPF, zbadanie rozsądnych alternatyw wymagane na mocy dyrektywy było niewystarczające.

14. Zdaniem Supreme Court (sądu najwyższego) z logicznego punktu widzenia w pierwszej kolejności należy rozstrzygnąć, czy NPF lub NDP są „planem lub programem" w rozumieniu dyrektywy. Strona przeciwna wskazuje, że NPF zostały wprawdzie poddane ocenie na potrzeby stosowania dyrektywy SOOŚ, jednak owej oceny nie dokonano na podstawie obowiązku prawnego. Niezależnie od tego podnosi ona, że przynajmniej NDP, z racji tego, iż stanowi on przedmiot „polityki budżetowej", jest wyłączony z zakresu stosowania dyrektywy SOOŚ.

15. To postępowanie toczy się obecnie w trzeciej instancji przed Supreme Court (sądem najwyższym), który zwraca się do Trybunału z następującymi pytaniami:

„1) Czy art. 2 lit. a) dyrektywy SOOŚ w związku z jej art. 3 ust. 2 lit. a) należy interpretować w ten sposób, że środek, który został przyjęty przez organ wykonawczy państwa członkowskiego, jednak nie ze względu na przymus ustawowy lub administracyjny, a także bez istnienia upoważnienia zawartego w akcie wykonawczym, administracyjnym lub ustawowym, może stanowić plan lub program, do którego ta dyrektywa ma zastosowanie, jeżeli tak przyjęty plan lub program określa ramy udzielenia lub nieudzielenia zezwolenia na inwestycję na późniejszym etapie, a tym samym spełnia kryterium przewidziane w art. 3 ust. 2 owej dyrektywy?

2. a) Czy art. 3 ust. 1 w związku z art. 3 ust. 8 i 9 dyrektywy SOOŚ należy interpretować w ten sposób, że plan lub program, w którym w konkretny, aczkolwiek określony jako »orientacyjny«, sposób dokonuje się alokacji środków finansowych na realizację pewnych projektów infrastrukturalnych z myślą o wspieraniu strategii zagospodarowania przestrzennego ujętej w innym planie, który z kolei stanowi podstawę strategii zagospodarowania przestrzennego na późniejszym etapie, może sam być planem lub programem w rozumieniu dyrektywy SOOŚ?

2. b) W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie [drugie lit. a)]: czy okoliczność, że celem planu jest alokacja zasobów, sprawia, iż należy go traktować jako plan budżetowy w rozumieniu art. 3 ust. 8?

3. a) Czy art. 5 dyrektywy SOOŚ i załącznik I do tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że w przypadku, w którym przeprowadzenie oceny wpływu na środowisko jest wymagane na podstawie art. 3 ust. 1, w sprawozdaniu dotyczącym środowiska, do którego odnoszą się te przepisy, należy po zidentyfikowaniu rozsądnych rozwiązań alternatywnych względem wariantu preferowanego przeprowadzić na porównywalnej podstawie ocenę wariantu preferowanego i rozsądnych rozwiązań alternatywnych?

3. b) W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie [trzecie lit. a)]: czy wymóg określony w dyrektywie jest spełniony wówczas, gdy rozsądne rozwiązania alternatywne zostają ocenione na porównywalnej podstawie przed wyborem wariantu preferowanego, po czym dokonywana jest ocena projektu planu lub programu, a następnie zostaje przeprowadzona bardziej kompleksowa strategiczna ocena oddziaływania na środowisko wyłącznie wariantu preferowanego?”.

16. Friends of the Irish Environment, Irlandia, Republika Czeska oraz Komisja Europejska przedstawiły swoje uwagi na piśmie oraz podczas rozprawy w dniu 8 listopada 2023 r.

IV. Ocena prawna

17. W poniższych rozważaniach skoncentruję się na pytaniach drugim i trzecim, ponieważ odpowiedź na pytanie pierwsze wynika obecnie z orzecznictwa [6]. Zgodnie z tym orzecznictwem także środki, w odniesieniu do których nie istnieje obowiązek ich przyjęcia, mogą spełniać przesłankę, że są „wymagane przez przepisy ustawowe, wykonawcze lub administracyjne", jak to przewiduje art. 2 lit. a) tiret drugie dyrektywy SOOŚ.

18. W ramach pytania drugiego należy wyjaśnić, czy jeden z tych dwóch środków, NDP, spełnia przesłanki obowiązku przeprowadzenia oceny na mocy art. 3 ust. 2 lit. a) dyrektywy SOOŚ (zob. śródtytuł A poniżej). Pytanie trzecie dotyczy oceny rozwiązań alternatywnych zgodnie z art. 5 ust. 1 w przypadku drugiego środka, NPF (zob. śródtytuł B poniżej).

A. Pytanie drugie – alokacja środków finansowych

19. Pytanie drugie dotyczy klasyfikacji NDP. Supreme Court (sąd najwyższy) zmierza do ustalenia, czy w ogóle jest to plan lub program w rozumieniu art. 3 ust. 2 lit. a) dyrektywy SOOŚ (zob. śródtytuł 1 poniżej) i czy w tym przypadku jest on objęty wyłączeniem z zakresu stosowania dyrektywy SOOŚ dotyczącym „planów i programów finansowych lub budżetowych" zgodnie z art. 3 ust. 8 tiret drugie tej dyrektywy (zob. śródtytuł 2 poniżej).

1. NDP jako ramy dla przyszłego zezwolenia na realizację przedsięwzięcia

20. Pytanie drugie lit. a) odnosi się co prawda do art. 3 ust. 1 w związku z art. 3 ust. 8 i 9 dyrektywy SOOŚ. Jednakże z uzasadnienia [7] pytania wynika, że Supreme Court (sąd najwyższy) dąży w rzeczywistości do ustalenia, czy wyłączenie przewidziane w art. 3 ust. 8 ma w ogóle znaczenie, czy też obowiązek przeprowadzenia oceny NDP odpada już z tego względu, że nie ustala on ram dla przyszłego zezwolenia na realizację przedsięwzięć w rozumieniu art. 3 ust. 2 lit. a).

21. Zgodnie z tym ostatnim przepisem plany i programy w określonych obszarach podlegają obowiązkowi przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli ustalają ramy dla przyszłego zezwolenia na inwestycję, dotyczącego projektów wymienionych w załącznikach I i II do dyrektywy OOŚ.

22. W tym względzie Supreme Court (sąd najwyższy) powołuje się w szczególności na argument zależności ścieżkowej (path dependency) [8] rozwoju infrastruktury, który jest celem alokacji środków finansowych przez NDP. Finansowanie określonych przedsięwzięć infrastrukturalnych może być bowiem warunkiem wstępnym dla dalszych projektów infrastrukturalnych, które są zależne od tych pierwszych wymienionych przedsięwzięć, podczas gdy inne projekty infrastrukturalne zostają w ten sposób faktycznie wyłączone.

[6] Zobacz w szczególności wyrok z dnia 25 czerwca 2020 r., A i in. (Turbiny wiatrowe w Aalter i Nevele) (C-24/19, EU:C:2020:503, pkt 35–52).

[7] W szczególności pkt 32–35 wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

[8] Zobacz użycie tego terminu w sekcji 3.1 komunikatu Komisji „Roczna analiza wzrostu gospodarczego na 2012 r." [COM(2011) 815 wersja ostateczna] oraz załącznik I, ESRS E4, dodatek A AR 1 lit. d) do rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2023/2772 z dnia 31 lipca 2023 r. uzupełniającego dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju (Dz.U. L, 2023/2772, 22.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2772/oj).

23. Jeżeli na przykład finansowana jest autostrada między dwiema miejscowościami, a nie odcinek linii kolejowej, to umożliwia to lub wspiera niektóre inne połączenia drogowe, które dodatkowo zagęszczają sieć drogową. Natomiast w przypadku niektórych innych projektów kolejowych warunki mogą nie być spełnione, ponieważ bez odcinka linii kolejowej nie ma połączenia z siecią kolejową. Ponadto inne działania, takie jak decyzje lokalizacyjne przedsiębiorstw czy rozwój zabudowy mieszkaniowej, będą opierać się na projektach infrastrukturalnych.

24. Chociaż alokacja środków finansowych może więc wpływać na projekty, z dwóch powodów sporne jest, czy NPD ustala poprzez taką alokację ramy dla przyszłego zezwolenia na realizację przedsięwzięcia. Po pierwsze, istnieją wątpliwości co do wiążącego charakteru NPD, a po drugie, alokacja środków finansowych jako taka nie jest regulacją, którą należy przyporządkować do ram przyszłego zezwolenia na inwestycję dotyczącego projektów.

a) Wiążący charakter planów i programów

25. Jak słusznie podkreśla Irlandia, Trybunał orzekł, że jedynie przepisy, które mają co najmniej charakter obowiązkowy dla organów właściwych w dziedzinie wydawania zezwoleń na realizację przedsięwzięć, ustalają ramy dla tych zezwoleń [9]. Jedynie bowiem akty o charakterze wiążącym mogą ograniczać zakres swobody, jakim dysponują te organy, i tym samym wykluczać ze szczegółowych zasad realizacji te przedsięwzięcia, które mogą okazać się bardziej korzystne dla środowiska, wobec czego takie akty powinny być poddane ocenie oddziaływania na środowisko [10]. Natomiast przepisy o charakterze jedynie informacyjnym [11] mające jedynie pewien wpływ na lokalizację przedsięwzięć [12] nie ustalają ram dla przyszłych zezwoleń.

26. Irlandia uważa zatem, że NDP nie jest wystarczająco wiążący, aby ustalać ramy dla zezwoleń na realizację przedsięwzięć.

27. Za takim wnioskiem przemawia okoliczność, że Supreme Court (sąd najwyższy) w swoim pytaniu charakteryzuje NDP jako środek, który ustanawia określone jako „orientacyjne" przepisy w zakresie alokacji środków finansowych na realizację pewnych projektów infrastrukturalnych. Zatem NDP wymienia – jedynie jako przykłady – dużą liczbę przedsięwzięć i środków finansowych, jakie należy na nie przeznaczyć. We wszystkich przypadkach alokacja środków finansowych zakłada istnienie zezwolenia na planowanie i przestrzeganie wszystkich innych obowiązujących ustaw z zakresu ochrony środowiska [13].

28. Prawdą jest, że niewiążąca alokacja środków finansowych na określone przedsięwzięcia infrastrukturalne w sensie opisanym powyżej może mieć wpływ na rozwój dalszych przedsięwzięć infrastrukturalnych i innych projektów, na czym opiera swoje stanowisko Friends of the Irish Environment. W zależności od tego, czy należy potem oczekiwać niezbędnych przedsięwzięć infrastrukturalnych, czy nie, będą również prowadzone prace nad dalszymi, zależnymi od nich przedsięwzięciami w zakresie infrastruktury i rozwoju.

[9] Wyroki: z dnia 25 czerwca 2020 r., A i in. (Turbiny wiatrowe w Aalter i Nevele) (C-24/19, EU:C:2020:503, pkt 77); z dnia 9 marca 2023 r., An Bord Pleanála i in. (Obszar St Teresa's Gardens) (C-9/22, EU:C:2023:176, pkt 49).

[10] Wyrok z dnia 9 marca 2023 r., An Bord Pleanála i in. (Obszar St Teresa's Gardens) (C-9/22, EU:C:2023:176, pkt 50).

[11] Wyroki: z dnia 12 czerwca 2019 r., Terre wallonne (C-321/18, EU:C:2019:484, pkt 44); z dnia 25 czerwca 2020 r., A i in. (Turbiny wiatrowe w Aalter i Nevele) (C-24/19, EU:C:2020:503, pkt 76); z dnia 9 marca 2023 r., An Bord Pleanála i in. (Obszar St Teresa's Gardens) (C-9/22, EU:C:2023:176, pkt 49).

[12] Wyrok z dnia 22 lutego 2022 r., Bund Naturschutz in Bayern (C-300/20, EU:C:2022:102, pkt 69).

[13] Government of Ireland, National Development Plan 2021–2030, stan: 4 października 2021 r. (https://www.gov.ie/en/publication/774e2-national-development-plan-2021-2030/), s. 50.

29. Również poddanie takich skutków ocenie oddziaływania na środowisko byłoby zatem zgodne z celem dyrektywy SOOŚ. Ma ona bowiem zapewnić zbadanie i uwzględnienie wpływu przedsięwzięć na środowisko przed wydaniem decyzji [14].

30. Niemniej jednak oddziaływanie niewiążących deklaracji dotyczących alokacji środków finansowych nie różni się od oddziaływania innych *niewiążących* deklaracji planistycznych lub programowych, które również nie wymagają jeszcze oceny środowiskowej.

31. Jeśli na przykład rząd zapowiada, że zamierza stworzyć warunki dla określonych przedsięwzięć infrastrukturalnych, jednak zapowiedź ta nie wiąże jeszcze władz, to nie stanowi to wymogu, który mógłby już wymagać oceny oddziaływania na środowisko. Przeciwnie, ocena oddziaływania na środowisko byłaby częścią procesu, który powinien doprowadzić do stworzenia tych warunków.

32. Takie deklaracje budzą wszelako wątpliwości, czy w momencie dokonywania oceny oddziaływania na środowisko wszystkie opcje są nadal otwarte [15], ponieważ co najmniej pozwalają odnieść wrażenie, że rozstrzygnięto już o wyniku. Niemniej jednak w społeczeństwie demokratycznym musi istnieć możliwość dyskutowania o zamierzeniach i celach bez konieczności poddawania elementów tej dyskusji ocenie oddziaływania na środowisko. Na tym polega różnica między ustalaniem ram a dyskusją o ich ustalaniu.

33. Jeżeli wrażenie, że alokacja środków finansowych nie jest wiążąca, miałoby się potwierdzić przed sądami krajowymi, z samego tego powodu należałoby wykluczyć, że NPD ustala ramy dla przyszłego zezwolenia na realizację przedsięwzięcia.

b) Ramy dla zezwolenia na realizację przedsięwzięcia

34. Ponadto alokacja środków finansowych ze swej natury, nawet gdyby była wiążąca, nie ustala jeszcze sama w sobie ram dla zezwolenia na realizację przedsięwzięcia.

35. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pod pojęciem takich ram należy rozumieć akty, które określają reguły i procedury kontrolne mające zastosowanie do danego sektora i w ten sposób ustanawiają znaczącą liczbę kryteriów i szczegółowych zasad odnoszących się do zezwolenia oraz realizacji jednego lub wielu przedsięwzięć mogących powodować znaczący wpływ na środowisko [16]. Niedawno Trybunał sprecyzował te kryteria i zasady w ten sposób, że obejmują one lokalizację, charakter, rozmiar lub warunki takich przedsięwzięć lub alokację zasobów związanych z przedsięwzięciem [17].

36. Na pierwszy rzut oka wydaje się, że alokacja środków finansowych mogłaby stanowić część ram przyszłego zezwolenia na realizację przedsięwzięcia, ponieważ dotyczy alokacji zasobów. Tej wskazówki Trybunału nie należy jednak interpretować w ten sposób, że alokacja środków finansowych stanowi część ram w rozumieniu art. 3 ust. 2 lit. a) dyrektywy SOOŚ.

[14] Zobacz wyrok z dnia 9 marca 2023 r., An Bord Pleanála i in. (Obszar St Teresa's Gardens) (C-9/22, EU:C:2023:176, pkt 58).

[15] Zobacz art. 8 ust. 1 protokołu kijowskiego, art. 6 ust. 4 i art. 7 Konwencji z Aarhus z 1998 r. o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (Dz.U. 2005, L 124, s. 4), zatwierdzonej decyzją Rady 2005/370/WE z dnia 17 lutego 2005 r. (Dz.U. 2005, L 124, s. 1), oraz art. 6 ust. 4 dyrektywy OOŚ.

[16] Wyroki: z dnia 27 października 2016 r., D'Oultremont i in. (C-290/15, EU:C:2016:816, pkt 49); z dnia 25 czerwca 2020 r., A i in. (Turbiny wiatrowe Aalter i Nevele) (C-24/19, EU:C:2020:503, pkt 67); z dnia 9 marca 2023 r., An Bord Pleanála i in. (Obszar St Teresa's Gardens) (C-9/22, EU:C:2023:176, pkt 38).

[17] Wyrok z dnia 22 lutego 2022 r., Bund Naturschutz in Bayern (C-300/20, EU:C:2022:102, pkt 62).

37. Jak słusznie stwierdza Komisja, wskazówka ta w identyczny pod względem brzmienia sposób nawiązuje do konkretyzacji kryteriów identyfikowania możliwego znaczącego charakteru oddziaływania na środowisko dokonanej w pkt 1 tiret pierwsze załącznika II do dyrektywy SOOŚ. Kryterium wykorzystania zasobów odnosi się w tym kontekście do celu, jakim jest ostrożne i racjonalne wykorzystywanie zasobów *naturalnych*, o którym mowa w motywie pierwszym dyrektywy SOOŚ oraz art. 191 ust. 1 tiret trzecie TFUE. Chodzi o zasoby takie jak woda, grunty czy surowce [18], których wykorzystywanie wpływa bezpośrednio na środowisko. Natomiast wykorzystanie zasobów finansowych jest jedynie pośrednio powiązane z potencjalnie znaczącym oddziaływaniem na środowisko.

38. Zatem zamiast finansowania przedsięwzięcia należy zbadać jedynie środki dotyczące jego lokalizacji, charakteru, rozmiaru oraz warunków przedsięwzięcia lub alokacji zasobów naturalnych związanych z przedsięwzięciem. Dodatkowa ocena decyzji w sprawie finansowania nie zapewnia natomiast uzyskania nowej wiedzy i dlatego należałoby jej unikać jako zbędnego powielania oceny [19] w rozumieniu motywu dziewiątego i art. 5 ust. 2 dyrektywy SOOŚ.

39. W świetle przedstawionych informacji wydaje się, że NDP nie ustanawia samodzielnych zasad i procedur kontroli obejmujących lokalizację, charakter, rozmiar, warunki przedsięwzięć lub wykorzystanie zasobów naturalnych związane z danymi przedsięwzięciami. Przeciwnie, wymienione tam przedsięwzięcia podlegają własnym procedurom planowania i zezwolenia [20], w ramach których można dokonać oceny oddziaływania na środowisko. Ponadto, zgodnie z pytaniem prejudycjalnym, NDP przydziela środki finansowe, mając na uwadze wsparcie strategii rozwoju przestrzennego *innego planu*, mianowicie NPF, który został poddany ocenie oddziaływania na środowisko.

c) Wniosek częściowy

40. Na pytanie drugie lit. a) należy zatem odpowiedzieć w ten sposób, że ani niewiążące środki, ani alokacja środków finansowych na określone projekty infrastrukturalne nie ustalają ram dla przyszłego zezwolenia na realizację przedsięwzięć w rozumieniu art. 3 ust. 2 lit. a) dyrektywy SOOŚ; nie wymagają one zatem uprzedniej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie tego przepisu.

2. Zakres odstępstwa dla planów i programów finansowych lub budżetowych

41. Jako że zgodnie z rozważaniami w przedmiocie pytania drugiego lit. a) alokacja zasobów finansowych jako taka nie ustala ram dla przyszłego zezwolenia na realizację przedsięwzięć w rozumieniu art. 3 ust. 2 lit. a) dyrektywy SOOŚ, w zasadzie nie ma potrzeby wyjaśnienia, czy plan lub program, który ma na celu alokację środków finansowych, jest wyłączony ze stosowania dyrektywy jako plan i program finansowy lub budżetowy w rozumieniu jej art. 3 ust. 8 tiret drugie.

42. Dlatego też należy jedynie zauważyć w tym względzie, że odstępstwo to obejmuje jedynie treść planu lub programu, który jako taki wchodzi w zakres stosowania tego odstępstwa. Jeżeli sporny środek zawiera ponadto dalsze wymogi, mogą one – jak słusznie utrzymuje Komisja – podlegać

[18] Na przykład w wyroku z dnia 26 września 2013 r., IBV & Cie (C-195/12, EU:C:2013:598, pkt 74) za zasób naturalny zostało uznane drewno opałowe.

[19] Zobacz także moje opinie: w sprawie Inter-Environnement Bruxelles i in. (C-567/10, EU:C:2011:755, pkt 42); w sprawie D'Oultremont i in. (C-290/15, EU:C:2016:561, pkt 65).

[20] Zobacz przypis 13.

ocenie oddziaływania na środowisko, jeżeli ustalają ramy dla zezwolenia na realizację przedsięwzięć. W przeciwnym razie państwa członkowskie mogłyby łatwo obejść ocenę oddziaływania na środowisko [21], w ten sposób, że łączyłyby plany lub programy podlegające ocenie z przedsięwzięciami budżetowymi lub finansowymi.

B. Pytanie trzecie – ocena rozwiązań alternatywnych wobec NPF

43. Pytanie trzecie dotyczy zakresu oceny rozwiązań alternatywnych w związku z inną częścią projektu *Project Ireland 2040*, czyli NPF. W pytaniu trzecim lit. a) Supreme Court (sąd najwyższy) zmierza do ustalenia, czy w sprawozdaniu dotyczącym środowiska na podstawie art. 5 dyrektywy SOOŚ należy – po zidentyfikowaniu rozsądnych rozwiązań alternatywnych – przeprowadzić na porównywalnej podstawie ocenę preferowanego wariantu i rozsądnych rozwiązań alternatywnych. Jeżeli tak jest, wówczas pytanie trzecie lit. b) ma na celu wyjaśnienie, czy mimo to można dokonywać rozróżnienia pomiędzy porównaniem rozwiązań alternatywnych a pogłębioną oceną wybranego wariantu. Udzielę wspólnej odpowiedzi na oba te pytania cząstkowe.

44. Zgodnie z art. 5 ust. 1 dyrektywy SOOŚ przygotowuje się sprawozdanie, w którym zostanie zidentyfikowany, opisany i oszacowany potencjalny znaczący wpływ na środowisko wynikający z realizacji planu lub programu oraz rozsądne rozwiązania alternatywne uwzględniające cele i geograficzny zasięg planu lub programu.

45. W świetle tego przepisu jest oczywiste, że rozsądne rozwiązania alternatywne muszą być przedmiotem sprawozdania dotyczącego środowiska. Zgodnie jednak ze stanowiskiem Irlandii można by ten przepis interpretować w ten sposób, że potencjalny znaczący wpływ musi zostać zidentyfikowany, opisany i oszacowany jedynie w odniesieniu do preferowanego wariantu. Za takim wnioskiem przemawia również okoliczność, że przedmiotem pozostałych przepisów dyrektywy SOOŚ jest ocena wpływu danego planu lub programu na środowisko, a nie ocena rozsądnych rozwiązań alternatywnych.

46. Komisja podkreśla jednak, że przynajmniej zgodnie z niderlandzką wersją art. 5 ust. 1 dyrektywy SOOŚ musi zostać zidentyfikowany, opisany i oszacowany również znaczący wpływ rozwiązań alternatywnych na środowisko. W każdym razie *oszacowanie* rozwiązań alternatywnych przewidziane we wszystkich wersjach językowych *może* obejmować również ich wpływ na środowisko, co z kolei wymagałoby jego identyfikacji i opisu.

47. Takie uwzględnienie wpływu rozwiązań alternatywnych na środowisko jest zgodne z celem dyrektywy SOOŚ, albowiem zgodnie z motywem czwartym i art. 1 ma ona przyczynić się poprzez ocenę oddziaływania na środowisko do tego, że aspekty środowiskowe będą brane pod uwagę w czasie sporządzania i przyjmowania planów i programów. Ocena rozwiązań alternatywnych bez uwzględnienia ich wpływu na środowisko byłaby sprzeczna z tym celem.

48. Przy dokonywaniu wyboru spośród różnych rozwiązań alternatywnych uwzględnienie aspektów środowiskowych ma szczególne znaczenie. Jak podkreśla Komisja, dyrektywę SOOŚ przyjęto, ponieważ przy wydawaniu zezwolenia na przedsięwzięcie na podstawie dyrektywy OOŚ stwierdzono, że często istniały już wymogi, które wykluczały niektóre warianty, mimo że były one

[21] Zobacz w przedmiocie ryzyka obejścia wyroki: z dnia 25 czerwca 2020 r., A i in. (Turbiny wiatrowe w Aalter i Nevele) (C-24/19, EU:C:2020:503, pkt 48, 70); z dnia 9 marca 2023 r., An Bord Pleanála i in. (Obszar St Teresa's Gardens) (C-9/22, EU:C:2023:176, pkt 32).

korzystniejsze dla środowiska [22]. Ocena oddziaływania na środowisko musi zatem co najmniej zapewniać, że takie wymogi zostaną ustanowione jedynie wówczas, gdy jest się świadomym alternatywnych rozwiązań bardziej przyjaznych dla środowiska.

49. Zatem w sprawozdaniu dotyczącym środowiska musi zostać zidentyfikowany, opisany i oszacowany również wpływ rozwiązań alternatywnych na środowisko.

50. Konieczny zakres tego przedstawienia jest jednak ograniczony zgodnie z art. 5 ust. 2 dyrektywy SOOŚ do informacji, które mogą być *racjonalnie* wymagane. W tym względzie art. 5 odwołuje się już po raz drugi do pojęcia rozsądku, gdyż zgodnie z art. 5 ust. 1 należy w ogóle dokonać oceny jedynie rozsądnych rozwiązań alternatywnych. Pojęcie to pełni funkcję filtra, który ma zapobiegać nadmiernemu obciążeniu związanemu z dokonywaniem oceny.

51. W pierwszej kolejności należy zidentyfikować rozsądne rozwiązania alternatywne, które w ogóle wymagają dokładniejszej oceny. W tym względzie art. 5 ust. 1 dyrektywy SOOŚ wymienia cele i geograficzny zasięg planu lub programu jako punkty orientacyjne. Rozwiązania alternatywne, które nie mogą osiągnąć celów lub wykraczają poza geograficzny zasięg, są z reguły nieracjonalne i nie wymagają dalszej oceny.

52. Właściwe organy nie mogą jednak również nadmiernie ograniczać ram oceny w ten sposób, że wykluczą potencjalnie rozsądne rozwiązania alternatywne już poprzez samo określenie celów lub geograficznego zasięgu.

53. Idea ta znajduje wyraz również w art. 5 ust. 2 dyrektywy SOOŚ. Zgodnie z tym przepisem należy uwzględnić stadium w procesie podejmowania decyzji oraz zakresu, w jakim niektóre sprawy mogą zostać najlepiej ocenione na różnych etapach tego procesu, aby uniknąć powielania oceny. Na przykład w przypadku planu budowy autostrady można zadać sobie pytanie, czy powinno zostać zbadane połączenie kolejowe jako rozsądne rozwiązanie alternatywne. Badanie to jest jednak zbędne, jeżeli zasadnicza decyzja na rzecz projektu budowy drogi wynika z nadrzędnego planu, w którym porównano już obydwa rozwiązania alternatywne.

54. Jeśli chodzi o informacje dotyczące zidentyfikowania rozsądnych rozwiązań alternatywnych, w lit. h) załącznika I do dyrektywy SOOŚ sprecyzowano, że informacje, które należy przedstawić w sprawozdaniu dotyczącym środowiska, muszą zawierać jedynie *opis* [*skrócony*] uzasadnienia wyboru przyjętych rozwiązań alternatywnych. Muszą one wskazywać, dlaczego ocenione rozwiązania alternatywne uważa się za rozsądne, a inne nie, a więc w jaki sposób ustalono rozsądne rozwiązania alternatywne.

55. To pojęcie opisu skróconego nie odnosi się do opisania i oszacowania rozsądnych rozwiązań alternatywnych. Nie można go zatem stosować w celu ograniczenia zakresu tych informacji.

56. Przeciwnie, art. 5 ust. 2 dyrektywy SOOŚ przewiduje informacje, które mogą być racjonalnie wymagane, z uwzględnieniem obecnego stanu wiedzy i metod oceny, zawartości i poziomu szczegółowości planu lub programu oraz innych aspektów wymienionych w pkt 53.

[22] Wyrok z dnia 9 marca 2023 r., An Bord Pleanála i in. (Obszar St Teresa's Gardens) (C-9/22, EU:C:2023:176, pkt 57, 58); a także już moja opinia w sprawach połączonych Terre wallonne i Inter-Environnement Wallonie (C-105/09 i C-110/09, EU:C:2010:120, pkt 32), i przytoczone tam w każdym przypadku orzecznictwo.

57. Brakuje jednak jednego z najważniejszych kryteriów dotyczących treści sprawozdania dotyczącego środowiska: opis skrócony oddziaływania na środowisko musi w szczególności wskazywać, że plan lub program jest zgodny z mającymi zastosowanie materialnymi wymogami prawa ochrony środowiska [23]. Oddziaływanie na środowisko naruszające przepisy prawa ochrony środowiska byłoby w każdym przypadku znaczące [24].

58. Przy ocenie rozwiązań alternatywnych należy wziąć pod uwagę w tym zakresie choćby art. 6 ust. 4 dyrektywy siedliskowej, którego zastosowanie wchodzi w grę w przypadku oddziaływania na obszary Natura 2000. W tym przypadku sprawozdanie dotyczące środowiska musiałoby wykazać, że nie istnieją rozwiązania alternatywne, które w mniejszym stopniu obciążałyby te obszary [25]. Podobne oceny rozwiązań alternatywnych są przewidziane w szczególności w art. 16 ust. 1 dyrektywy siedliskowej, art. 9 ust. 1 dyrektywy ptasiej [26] oraz art. 4 ust. 7 lit. d) ramowej dyrektywy wodnej [27].

59. Sama dyrektywa SOOŚ nie określa natomiast materialnych kryteriów wyboru rozwiązań alternatywnych. Nie zobowiązuje ona zatem właściwych organów do wyboru wariantu, który ma najmniejszy wpływ na środowisko. Jak już stwierdzono [28], celem oceny oddziaływania na środowisko jest jedynie to, aby decyzja o wyborze była podejmowana *z uwzględnieniem* możliwego znaczącego wpływu na środowisko.

60. W zakresie, w jakim wybór spośród różnych rozwiązań alternatywnych nie zależy od materialnych wymogów prawnych innych uregulowań, przy określaniu informacji, których można racjonalnie wymagać, poza informacjami przewidzianymi w art. 5 ust. 2 dyrektywy SOOŚ istotne są dwa dalsze aspekty. Po pierwsze, informacje te muszą umożliwiać porównanie preferowanego wariantu z alternatywnymi rozwiązaniami pod kątem argumentów mających znaczenie dla podjęcia decyzji. Po drugie, informacje muszą pozwalać na uwzględnienie w tym porównaniu właściwych względów środowiskowych.

61. Jeżeli wybór spośród rozwiązań alternatywnych opiera się na przykład przede wszystkim na aspektach dotyczących kosztów, muszą więc wówczas zostać zidentyfikowane i opisane koszty wszystkich rozsądnych rozwiązań alternatywnych przynajmniej w takim zakresie, w jakim staje się jasne, jaki jest wzajemny stosunek kosztów poszczególnych wariantów. Ponadto musi również stać się jasne, czy z tymi korzyściami w zakresie kosztów wiąże się niekorzystne oddziaływanie na środowisko, którego uniknięto by w przypadku innych wariantów. W przeciwnym razie te względy środowiskowe nie mogłyby zostać dostatecznie uwzględnione przy dokonywaniu wyboru spośród poddanych ocenie rozwiązań alternatywnych.

[23] Zobacz podobnie w odniesieniu do dyrektywy OOŚ wyroki: z dnia 28 maja 2020 r., Land Nordrhein-Westfalen (C-535/18, EU:C:2020:391, pkt 81); z dnia 24 lutego 2022 r., Namur-Est Environnement (C-463/20, EU:C:2022:121, pkt 52).

[24] Zobacz moje opinie w sprawach: Mellor (C-75/08, EU:C:2009:32, pkt 54, 55); Namur-Est Environnement (C-463/20, EU:C:2021:868, pkt 45). Podobnie także wyrok z dnia 9 marca 2023 r., Sdruzhenie „Za Zemyata – dostap do pravosadie" i in. (C-375/21, EU:C:2023:173, pkt 50).

[25] Zobacz wyroki: z dnia 26 października 2006 r., Komisja/Portugalia (Castro Verde) (C-239/04, EU:C:2006:665, pkt 36–39); z dnia 14 stycznia 2016 r., Grüne Liga Sachsen i in. (C-399/14, EU:C:2016:10, pkt 74); z dnia 16 lipca 2020 r., WWF Italia Onlus i in. (C-411/19, EU:C:2020:580, pkt 40).

[26] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. 2010, L 20, s. 7), ostatnio zmieniona rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1010 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie dostosowania obowiązków sprawozdawczych w dziedzinie ustawodawstwa dotyczącego środowiska (Dz.U. 2019, L 170, s. 115).

[27] Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. 2000, L 327, s. 1), ostatnio zmieniona dyrektywą Komisji 2014/101/UE z dnia 30 października 2014 r., (Dz.U. 2014, L 311, s. 32).

[28] Zobacz pkt 47 powyżej.

62. Wymogi te nie wykluczają tego, by ocena oddziaływania na środowisko preferowanego wariantu była bardziej szczegółowa niż ocena oddziaływania na środowisko innych rozwiązań alternatywnych poddanych ocenie. Można tego oczekiwać szczególnie wtedy, gdy zalety preferowanego wariantu stosunkowo wyraźnie przeważają nad poddanymi ocenie rozwiązaniami alternatywnymi także przy uwzględnieniu oddziaływania na środowisko. W takim przypadku szczegółowe informacje dotyczące poddanych ocenie rozwiązań alternatywnych nie miałyby własnej funkcji, natomiast informacje dotyczące oddziaływania preferowanego wariantu na środowisko są ważne dla późniejszej realizacji planu lub programu.

63. Jeżeli jednak zalety i wady różnych wariantów mają podobną wagę, trudniej jest uzasadnić decyzję w przedmiocie wyboru. W takim przypadku konieczne może być przedstawienie w sprawozdaniu dotyczącym środowiska bardziej szczegółowych informacji dotyczących rozsądnych rozwiązań alternatywnych, nawet jeśli miałby z tym być związany znaczny wysiłek.

64. Jeśli chodzi o informacje zawarte w spornym sprawozdaniu dotyczącym środowiska, nie jest jasne, czy wzięto pod uwagę materialne wymogi innych uregulowań lub czy były one w ogóle istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Ponadto wydaje się, że rozdział dotyczący rozwiązań alternatywnych w sprawozdaniu dotyczącym środowiska, mimo że wyjaśnia poddane ocenie rozwiązania alternatywne i decyzję na rzecz preferowanego wariantu oraz zawiera informacje dotyczące ich oddziaływania na środowisko, to zasadniczo ograniczają się one jednak do schematu ze wskaźnikami plus i minus [29]. Nie wyjaśniono, w jaki sposób powstały te wskaźniki i w jakim stopniu zostały one uwzględnione przy dokonywaniu wyboru.

65. Takie postępowanie może wynikać z okoliczności, że NPF charakteryzuje się wysokim poziomem abstrakcji, to znaczy nie przewiduje konkretnych projektów, oraz z wcześniejszej wiedzy posiadanej przez zainteresowaną społeczność.

66. Wbrew jednak twierdzeniom Friends of the Irish Environment to sądy krajowe muszą rozstrzygnąć, czy uzasadnienie wyboru preferowanego wariantu oraz oddziaływanie poddanych ocenie rozwiązań alternatywnych na środowisko zostały przedstawione w zrozumiały sposób.

67. Na pytanie trzecie należy zatem odpowiedzieć, że zgodnie z art. 5 ust. 1 i 2 dyrektywy SOOŚ sprawozdanie dotyczące środowiska musi zawierać informacje dotyczące poddanych ocenie rozsądnych rozwiązań alternatywnych wobec przyjętego planu lub programu, które są niezbędne,

– aby stwierdzić przestrzeganie wymagań przewidzianych w innych uregulowaniach w zakresie oceny rozwiązań alternatywnych, oraz

– aby móc zrozumieć uwzględnienie oddziaływania na środowisko przy podejmowaniu decyzji na rzecz przyjętego planu lub przyjęty plan w porównaniu z poddanymi ocenie rozwiązaniami alternatywnymi.

[29] Rozdział 7 Strategic Environmental Assessment, Environmental Report, Ireland 2040 – Our Plan, September 2017, s. 121–132 (https://www.npf.ie/wp-content/uploads/2017/09/Environmental-Report-%E2%80%93-Ireland-2040.pdf, dostęp w dniu 22 lutego 2024 r.).

V. Wnioski

68. Proponuję zatem, aby Trybunał odpowiedział na pytania drugie i trzecie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w następujący sposób:

1) Ani niewiążące środki, ani alokacja środków finansowych na określone projekty infrastrukturalne nie ustalają ram dla przyszłego zezwolenia na realizację przedsięwzięć w rozumieniu art. 3 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko; nie wymagają one zatem żadnej uprzedniej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie tego przepisu.

2) Zgodnie z art. 5 ust. 1 i 2 dyrektywy 2001/42 sprawozdanie dotyczące środowiska musi zawierać informacje dotyczące poddanych ocenie rozsądnych rozwiązań alternatywnych wobec przyjętego planu lub programu, które są niezbędne,

   – aby stwierdzić przestrzeganie wymagań przewidzianych w innych uregulowaniach w zakresie oceny rozwiązań alternatywnych, oraz

   – aby móc zrozumieć uwzględnienie oddziaływania na środowisko przy podejmowaniu decyzji na rzecz przyjętego planu lub przyjęty plan w porównaniu z poddanymi ocenie rozwiązaniami alternatywnymi.